

Solenis Finland Oy
Kolmihaarankatu 7, 33330 TAMPERE
0108863-0

Päätös Tukes 5614/03.01/2023

Asia

Kemikaaliturvallisuuslupa tehtaan laajennukselle.

Kohde

Yrityksen tiedot: Solenis Finland Oy (0108863-0)
Kohteen sijaintiosoite: Kolmihaarankatu 7, 33330, TAMPERE
Kiinteistötunnukset: 837-230-3548-6
Kohde ei sijaitse pohjavesialueella

Päätös

Solenis Finland Oy saa toteuttaa Tampereen tuotantolaitoksellaan toimintojen laajennuksen, johon sisältyy mm. uusien kemikaalien varastointia ja käsittelyä. Laajennuksen jälkeen tuotantolaitoksella saa varastoida tämän päätöksen liitteenä olevassa kemikaaliluettelossa (KemiDigi-järjestelmässä olevan kemikaaliluettelon liitteen tunnistenumero: 13170) eritellyt määrät vaarallisia kemikaaleja sillä ehdolla, että toiminnanharjoittaja noudattaa tässä päätöksessä kuvattuja toimia onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja toimii muulta osin hakemuksessa esitetyllä tavalla. Tuotantolaitoksen toiminnan laajuus ei muutu laajennuksen myötä, laitos on laajuudeltaan toimintaperiaateasiakirjalaitos. Tuotantolaitoksen ympäristön maankäytön konsultointivöhyke pysyy ennallaan, ja se on 1,0 km.

Tarkastus

Toiminnanharjoittajan on pyydettävä tarkastusta Tukesilta hyvissä ajoin ennen tuotantolaitoksen laajennuksen käyttöönottoa. Tarkastuksessa käydään läpi, että hakemuksessa esitetyt tiedot vastaavat tuotantolaitoksessa vallitsevaa tilannetta ja että Solenis Finland Oy:n toiminta on säädösten ja tämän päätöksen ehtojen mukaista. (VNa 685/2015 30 §).

Käyttöönottotarkastuksen jälkeen Tukes jatkaa laitoksen valvontaa määräaikaistarkastuksilla. (VNa 685/2015 28 §)

Toiminnan kuvaus

Solenis Finland Oy valmistaa erilaisia paperikemikaaleja n. 35000 tonnia vuodessa pääasiassa metsäteollisuuden asiakkaille. Tuotantoprosessit ovat panos- tai jatkuvatoimisia kemiallisia sekoitusprosesseja. Käytettävät raaka-aineet ovat joko nestemäisiä tai kiinteitä kemikaaleja ja ne varastoidaan omilla varastosäiliöissään, nestemäiset 1000 l nestekonteissa tai tynnyreissä ja kiinteät suursäkeissä tai pikkusäkeissä. Valmistettavat vesipohjaiset tuotteet ovat nestemäisiä ja toimitetaan asiakkaille säiliöautoilla tai nestepakkauksissa (IBC 1000 l, tynnyri 200 l).

Solenis Finland Oy hakee lupaa tuotantolaitoksen laajentamiselle. Tuotantolaitos sijaitsee Kalkun teollisuusalueella Länsi-Tampereella omalla teollisuustontilla. Laajennuksen tarkoituksena on lisätä tehtaan tuotantokapasiteettia märkälujaliimojen osalta sekä aloittaa uuden tuoteryhmän valmistaminen. Tuotannon laajentamista varten on tarkoitus rakentaa uusi tuotantorakennus sekä varastosäiliöitä kemikaalien varastointiin (raaka-aineet ja lopputuotteet). Uuteen tuotantotilaan tullaan sijoittamaan kaksi uutta valmistusreaktoria (märkälujaliimojen valmistus ja uuden tuotteen valmistus). Uuteen tuotantotilaan tulee myös pienet 1 m3 välivarastosäiliöt rikkihapolle x 2 ja muurahaishapolle (laimennettu). Uusina kemikaaleina tehtaalle tulee dimetyyliamiini (DMA, 60 %) ja etyleenidiamiini (EDA) laajennuksen myötä. Laajennuksen myötä myös typen käyttö tehtaalla lisääntyy, joten tehtaalle tulee vuokralle 6 m3 typpisäiliö, aiemmin on käytetty typpipattereita.

DMA:lle rakennetaan tehtaan takapihalle uusi, eristetty varastosäiliö ja vuotoallas. DMA tuodaan laitokselle säiliöautoilla, jotka puretaan olemassa olevalta kemikaalien purkupaikalta. EDA tuodaan tehtaalle 1 m3 IBC-konteissa, jotka varastoidaan erillisessä palavien nesteiden konttivarastossa. Palavien nesteiden konttivarasto on suoja-altaallinen ja lämmitetty konttivarasto, joka on soveltuva palaville nesteille. Lisäksi takapihalle tulee 3 uutta varastosäiliötä uusille tuotteille, joilla ei ole vaarallisuusluokitusta.

Uusi tuotantorakennus sisältää kaksi uutta reaktoria (a' 25 m3) sekä kolme välivarastosäiliötä (a' 1m3). Reaktoreiden välinen etäisyys toisistaan ja seinästä on väh. 1m. Uuden tuotteen tuotantoreaktori on painelaite. Tuotantoreaktorit yhdistetään kaasunpesuriin, jota valvotaan automaatiojärjestelmällä. Tila varustetaan tilaluokituksen mukaisilla laitteistoilla. Tuotantotilaan tulee vaahtosprinkleröinti sekä paineenpurkuseinä. Valvomo sijoitetaan vanhaan rakennukseen. Liitteenä rakennuksen paloturvallisuussuunnitelma. Yrityksen muutoksenhallintamenettelyä sovelletaan projektissa.

Päätöksen ehdot

Toiminnan tulee täyttää seuraavat vaatimukset:

1. Sisäisen pelastussuunnitelman yhteydessä olevaa sammutusjätevesien hallintasuunnitelmaa (osio 8.4) tulee täydentää tuotantolaitoksen laajennuksen osalta. Sammutusjätevesien hallintasuunnitelmaan tulee tämän lisäksi arvioida koko laitosta koskien merkittävimmässä kemikaaleihin liittyvissä tulipaloskenaarioissa syntyvien sammutusjätevesien määrät, arvioida näiden kulkeutumista tuotantolaitoksen alueella sekä arvioida olemassa olevien toimenpiteiden riittävyyttä suhteessa eri skenaarioissa syntyviin sammutusjätevesiin. (L 390/2005 10 §, VNa 685/2015 17-18 §, VNa 856/2012 71, 73, 77 §)
2. Toimintaperiaateasiakirja / sisäinen pelastussuunnitelma päivitetään kokonaisuudessaan tuotantolaitoksen laajennuksen osalta (mm. kemikaaliluettelo, liitteet). Päivitetty sisäinen

pelastussuunnitelma toimitetaan pelastuslaitokselle. (L 390/2005 28 §, VNa 685/2015 17-18 §)

3. Toiminnanharjoittaja huomioi riskienarvioinneissa määritetyt, riskejä alentavat toimenpiteet tuotantolaitoksen laajennuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja ohjeistuksissa. (L 390/2005 10 §)
4. Prosessiturvallisuusriskien hallinnan kannalta kriittisimpien mittausten, hälytysten ja lukitusten toiminta testataan dokumentoidusti ennen käyttöönottoa. (L 390/2005 10, 12-13 §, VNa 856/2012 43, 63 §)
5. Kemikaalien varastointitilat ja -paikat varustetaan turvallisen käytön ja onnettomuustilanteisiin varautumisen edellyttämällä merkinnöillä. (L 390/2005 13 §, VNa 856/2012 58 §)
6. Toiminnanharjoittajan on osoitettava rekisteröitävien painelaitteiden vaatimustenmukaisuus. Painelaitteet on rekisteröity ja niille on tehty ensimmäinen määräaikaistarkastus. (L 1144/2016 8, 51, 53, 55 §)
7. Tuotantolaitokselle rakennettaville, vaaralliseksi luokiteltujen kemikaalien säiliöille, joiden tilavuus on yli 5 m³, on tehtävä rakennesuunnitelman tarkastus ja rakennetarkastus. Tarkastukset tekee Tukesin hyväksymä tarkastuslaitos. Kemikaalisäiliöitä koskevat dokumentit ja pöytäkirjat kootaan säiliökirjaksi. (L 390/2005 13, 49 §)
8. Vaarallisen kemikaalin putkistot suunnitellaan ja valmistetaan vähintään painelaitesäädösten mukaisen I-luokan putkiston tasoa vastaavasti (PED I). Tästä toiminnanharjoittajalla tulee olla esittää käyttöönottotarkastuksella putkiston valmistajan laatima vaatimustenmukaisuusvakuutus. (VNa 856/2012 47 §)
9. Tuotantolaitoksen laajennuksen sähkölaitteistoille tulee käyttöönottotarkastuksen lisäksi teettää varmennustarkastus. Tarkastuspalveluita tarjoavat valtuutetut tarkastajat ja tarkastuslaitokset. Toiminnanharjoittajan tulee varata tarvittavat dokumentit laajennuksen käyttöönottotarkastukselle. (L 1135/2016 43, 45-46 §, VNa 1434/2016 4-9 §)

Päätöksen perustelut

Tuotantolaitos sijaitsee Tampereen Myllypuron-Kalkun teollisuusalueella, joka on asemakaavassa merkitty teollisuus- ja varastorakennusten korttelialueeksi. Laitos ei sijaitse pohjavesialueella. Kyseessä on olemassa oleva tuotantolaitos, jonka toiminta laajenee. Voimassa oleva asemakaava on soveltuva tuotantolaitoksen laajennukselle. Laajennus sijoittuu toiminnanharjoittajan hallitsemaalle alueelle, olemassa olevan tuotantolaitoksen yhteyteen. Tuotantolaitoksen välittömässä läheisyydessä ei ole asutusta, tai herkkiä kohteita. Lähimmät asunnot sijaitsevat noin 350 m etäisyydellä tuotantolaitoksen alueen rajasta.

Toiminnanharjoittaja on arvioinut laajennuksen riskejä, jotka liittyvät kemikaalien käsittelyyn ja varastointiin. Tunnistettuihin riskeihin liittyen on tarvittaessa määritetty toimenpiteitä, joilla katsotaan, että riskitasoa saadaan madallettua hyväksyttävälle tasolle. Tuotantolaitoksen laajennuksen merkittävimmät onnettomuusriskit liittyvät tuotantolaitokselle uutena tulevan kemikaalin, dimetyyliamiinin (DMA) vuotoon ja tulipaloon. Onnettomuusriskejä on tunnistettu myös reaktoreissa tapahtuviin eksotermisiin reaktioihin liittyen. Eksotermisten reaktioiden hallitsemiseksi on tarvittaessa määritetty riskejä alentavia toimenpiteitä.

Toiminnanharjoittaja on arvioinut merkittävimmäksi tulipaloskenaarioksi DMA:n varastosäiliön vuodon ja lammikkopaloksi muodostuvan tulipalon. Tulipalon lämpösäteilyvaikutukset ulottuvat maksimissaan 23 metrin päähän säiliöstä. Lämpösäteilyn vaikutusalueen sisäpuolelle jää tehdasalueen viereinen, käytöstä poistettu junaraide. Muilta osin lämpösäteilyvaikutukset

jäävät tehdasalueen sisäpuolelle. DMA:n allaspalossa muodostuu terveydelle vaarallisia palamiskaasuja, joista merkittävimmiksi on arvioitu hiilimonoksidi ja typen oksidit. Tulipalon yhteydessä muodostuvat yhdisteet voivat arvioiden mukaan aiheuttaa 10 minuutissa vakavia oireita noin 100 metrin etäisyydellä palopaikasta. Tämän alueen sisäpuolelle jää osa viereisistä teollisuusrakennuksista. DMA voi vuotoaltaaseen vuotaessaan, lämpimissä olosuhteissa myös höyrystyä, muodostaen terveydelle vaarallisen kemikaalipilven. Kemikaalipilven on arvioitu aiheuttavan 10 minuutissa vakavia oireita noin 150 metrin etäisyydellä vuotoaltaasta. Tämän alueen sisäpuolelle jää osa viereisistä teollisuusrakennuksista.

DMA:n vuotoon ja tulipaloon liittyvien onnettomuuksien vaikutusalueiden arvioinnit on laadittu konservatiivisesti siten, että onnettomuuksien vaikutusalueiden pienentämiseksi toteutettavia ratkaisuja (kuten DMA:n vuotoaltaassa olevaa vesipatjaa) ei ole otettu arvioinneissa huomioon. Todellisten vaikutusalueiden arvioidaan olevan edellä mainituissa arvioinneissa esitettyjä pienempiä. Tuotantolaitoksella varastoidaan ja käsitellään jo nykyisellään kemikaaleja, joihin liittyvät onnettomuuskenaariot ja näiden vaikutusalueet ovat samankaltaisia kuin DMA:lla. Hakemuksen yhteydessä toimitettujen vaikutusarvioiden perusteella merkittävät terveystaikutukset rajoittuvat tuotantolaitoksen alueelle ja sen välittömään läheisyyteen.

Tuotantolaitokselle tehtävien muutosten yhteydessä arvioituihin onnettomuuskenaarioihin ja niiden vaikutusten rajoittamiseen on varauduttu mm. räjähdysvaaran arvioinneilla, soveltuvilla laitteistoilla, räjähdysvaaralliseksi arvioitujen toimintojen typetyksellä, kaasunilmaisimilla, DMA:n varastosäiliön vuotoaltaan vesipatjalla, riittäväillä ilmanvaihtojärjestelmillä, uuden tuotantotilan sekä varastosäiliöiden allastuksilla, varastosäiliöiden ylitäytönestimillä, automaattisilla paloilmoinlaitteistoilla, automaattisilla vaahto- ja vesisammutuslaitteistoilla sekä sammutukseen tai jäähdytykseen käytettävillä vesitykeillä.

Tukes katsoo, että toiminnan täyttäessä tämän päätöksen ehdot ja muuten toimittaessa hakemuksessa esitetyllä tavalla, toiminta täyttää lainsäädännön asettamat velvoitteet Tukesin käytössä olevien tietojen perusteella. Tuotantolaitoksen olemassa olevat toiminnot, sekä em. asiat huomioiden tuotantolaitoksen ulkopuolelle aiheutuvat riskit eivät toiminnan laajentumisen myötä kasva merkittävästi.

Lupahakemuksen käsittely

Tukes vastaanotti Solenis Finland Oy:n Tampereen tuotantolaitoksen laajennusta koskevan hakemuksen 19.5.2023 ja käsitteli sen VNa 685/2015 41 § mukaisena muutoslupahakemuksena. Hakemuksesta ei pyydetty toiminnanharjoittajalta täydennyksiä.

Hakemuksesta pyydettiin lausuntoa Pirkanmaan pelastuslaitokselta ja Pirkanmaan ELY-keskukselta. Pelastuslaitos toimitti lausunnon 28.6.2023 ja ELY-keskus toimitti lausunnon 4.7.2023. Lausuntoja käsitellään tarkemmin osiossa "Lausunnot ja mielipiteet".

Muutoslupahakemus on kuulutettu Tukesin verkkosivuilla 5.7.2023 ja hakemusasiakirjat ovat olleet nähtävillä em. verkkosivuilla 5.7.2023 - 11.8.2023 välisen ajan.

Lausunnot ja mielipiteet

Lausunnot

Tukes pyysi asiasta lausunnot Pirkanmaan pelastuslaitokselta ja Pirkanmaan ELY-keskukselta. Pelastuslaitoksen lausunnossa tuodaan esiin seuraavaa:

- Pelastusviranomaisen operatiivisen toimintaedellytykset tulee huomioida suunnittelussa sekä valmiissa suunnitelmissa. Esimerkiksi säiliöalueelle on tulossa kaksi uutta säiliötä, joiden läheisyydessä on kaksi vesitykkiä. Sammutusveden riittävyteen ja tykkien sijoitteluun/käyttöön kannattaa kiinnittää huomioita yhdessä pelastusviranomaisen kanssa.
- Toimintaperiaateasiakirja/sisäisen pelastussuunnitelma on päivitettävä koskien uutta tuotantohallia ja säiliöalueen laajennusta.
- Pelastuslaitoksen henkilöstölle on järjestettävä kohteeseen tutustumiskäynti ja riittävästi koulutusta onnettomuustilanteissa toimimisesta.
- Toiminnanharjoittajan tulee olla yhteydessä muutoksen jälkeen pelastusviranomaiseen, joka vastaa kohteen operatiivisen kohdekortin laadinnasta.
- Pelastusviranomaisen kanssa on pidetty ennakkopalaveri 25.7.2022 koskien tuotantotilan laajennusta kahden uuden tuotantoreaktorin asentamiseksi, joista toinen on uuden tuoteryhmän valmistukseen ja toinen olemassa olevan tuoteryhmän valmistukseen. Palaverissa käytiin läpi mm. uuden tuotantorakennuksen paloluokitusta ja paloteknisiä järjestelmiä.
- Kohteeseen on pyydetty pelastusviranomaiselta erityinen palotarkastus ennen rakennusvalvonnan osittaista loppukatselmusta. Erityinen palotarkastus tilataan vähintään kaksi viikkoa ennen haluttua ajankohtaa.
- Sammutusjätevesien hallintasuunnitelma on päivitettävä koskien muutoksia.

ELY-keskuksen lausunnossa todetaan seuraavaa:

- Lupahakemuksen liitteenä olevassa toimintaperiaateasiakirjassa/pelastussuunnitelmassa on ilmeinen virhe sivulla 22: sadevesiviemäreiden sähköjohtavuuden hälytysraja lienee 50 mS/m ja sulkemisilmoitusraja 80 mS/m.
- Hakemuksessa mainitaan, että uuden rakennuksen osalta rakennukseen mahtuu noin 28 m³ sammutusvesiä ja että tuotantotilassa on vaahtosprinkleröinti, jolloin veden muodostuminen on vähäisempää. Toimintaperiaateasiakirjassa/pelastussuunnitelmassa on esitetty muut laitoksen sammutusvesien keräilyyn käytettävät allastukset. Tämä asiakirja tulisi päivittää niin, että se sisältäisi arvion sammutusjätevesien määrästä ja kulkeutumisesta eri palotilanteissa ja siihen perustuvan laskelman keräilyallastuksen riittävydestä.

Edellä mainittujen lausuntojen sisältämät asiat on huomioitu tämän päätöksen ehdoissa 1-2 siltä osin, kun asiat koskivat Tukesin kemikaaliturvallisuuslainsäädännön mukaista toimivaltaa. Lausunnot on toimitettu tiedoksi toiminnanharjoittajalle.

Mielipiteet

Hakemuksesta ei jätetty muistutuksia tai annettu mielipiteitä.

Käsittelymaksu

Turvallisuus- ja
kemikaalivirasto

Helsinki
PL 66
(Opastinsilta 12 B)
00521 Helsinki

Tampere
Yliopistonkatu 38
33100 Tampere

Rovaniemi
Valtakatu 2
96100 Rovaniemi

Vaihde 029 5052 000
www.tukes.fi
kirjaamo@tukes.fi
Y-tunnus 1021277-9

Päätösmaksu 1 648,00 €. Päätösmaksuun lisätään kuulemis-, ilmoitus- ja käsittelykulut. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnan palvelukeskus (Palkeet) lähettää laskun hakijalle. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista 1283/2021)

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen tyytymätön saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta oheisen valitusosoituksen mukaisesti 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. (L 390/2005 126 §)

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että tästä päätöksestä perittävän maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua Tukesilta kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä. (Maksuperustelaki (150/1992) 11 b §)

Säädökset

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2015)

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (856/2012)

Sähköturvallisuuslaki (L 1135/2016)

Painelaitelaki (1144/2016)

Lisätietoja päätöksestä

Lisätietoja antaa Miska Perkkiö, etunimi.sukunimi@tukes.fi, puh. 029 505 2090

Päätöksen tiedoksianto

Päätös lähetetään tiedoksi toiminnanharjoittajalle ja tässä päätöksessä mainituille tiedoksisaajille. Päätös on nähtävillä Tukesin verkkosivuilla.

Voimassaolo

Toistaiseksi

Esittelijä: Miska Perkkiö, Ylitarkastaja

Ratkaisija: Timo Talvitie, Ylitarkastaja

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoittajan henkilöllisyyden ja allekirjoituksen ajankohdan voi varmistaa allekirjoitusta klikkaamalla ja asiakirjan aitous voidaan todentaa sähköisesti. Jos asiakirjaa muutetaan jälkikäteen, allekirjoitus ei

ole enää kelvollinen. Sähköinen asiakirja on alkuperäiskappale, eikä allekirjoituksen oikeellisuutta voi varmistaa paperitulosteesta. Alkuperäisen sähköisen asiakirjan voi tarvittaessa pyytää Tukesin kirjaamosta.

Liitteet:

Kemikaaliluettelo Solenis_julkinen.pdf

Tiedoksi

Länsi- ja Sisä-Suomen AVI/ työsuojelu
Pirkanmaan pelastuslaitos
Pirkanmaan ELY
Tampereen kaupungin ympäristönsuojelu
Tampereen kaupungin rakennusvalvonta

VALITUSOSOITUS

1. MITEN VALITUS TEHDÄÄN

Valitus on tehtävä kirjallisesti. Valituksessa pitää olla seuraavat asiat ja asiakirjat:

- hallinto-oikeus, jolle valitus osoitetaan (toimivaltainen hallinto-oikeus ilmoitettu jäljempänä)
- päätös, johon haetaan muutosta, liitteineen; alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- muutokset, joita valittaja päätökseen vaatii, ja niiden perustelut
- valittajan nimi, asuinkunta, postiosoite ja puhelinnumero
- tiedoksisaantitodistus tai muu tieto valitusajan alkamisesta
- valitusosoitus

Valituksen voi laatia valittajan puolesta myös laillinen edustaja tai asiamies. Tällöin on ilmoitettava lisäksi laatijan nimi, asuinkunta, postiosoite ja puhelinnumero. Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.

2. MINKÄ AJAN KULUESSA VALITUS TEHDÄÄN

Valitusaika on 30 päivää. Ajan laskeminen alkaa tiedoksisaantipäivää seuraavasta päivästä. Tiedoksisaantipäivä lasketaan seuraavasti:

- Jos päätös on lähetetty postitse saantitodistusta vastaan, tiedoksisaantipäivä ilmenee todistuksesta. Saantitodistus liitetään valitusasiakirjoihin.
- Jos päätös on postitettu tavallisena kirjeenä, sen katsotaan tulleen tiedoksi seitsemän (7) päivän kuluessa postituspäivästä, jollei muuta ilmene
- Jos päätös on toimitettu tiedoksi muulla tavalla esim. saantitodistusta vastaan jollekin muulle henkilölle kuin päätöksen saajalle (sijaistiedoksianto), katsotaan päätöksen saajan saaneen päätöksen tiedoksi kolmantena päivänä saantitodistuksen osoittamasta päivästä.

3. MITEN VALITUS TOIMITETAAN PERILLE

Valituksen voi toimittaa hallinto-oikeudelle henkilökohtaisesti, postitse maksettuna postilähetyksenä taikka asiamiestä tai lähettiä käyttäen. Ahvenanmaan hallintotuomioistuinta lukuun ottamatta valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköisessä asiointipalvelussa osoitteessa: <https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>.

Postittaminen tapahtuu lähettäjän vastuulla. Valituksen on saavuttava hallinto-oikeudelle virka-aikana ennen 30 päivän valitusajan päättymistä, jotta valitus voidaan tutkia.

4. OIKEUDENKÄYNTIMAKSU

Valittajalta peritään hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 270 €. Oikeudenkäyntimaksua ei peritä, jos hallinto-oikeus muuttaa valituksen kohteena olevaa päätöstä valittajan eduksi. [Tuomioistuinmaksulaissa](#) (1455/2015) on erikseen säädetty muistakin tapauksista, joissa maksua ei peritä.

5. MINNE VALITETAAN

Hämeenlinnan hallinto-oikeus, Raatihuoneenkatu 1 (käyntiosoite Arvi Kariston katu 5), 13100 Hämeenlinna

